

מבשר טוב

סעודה שלישיית פרשת נשא תשס"ב לפ"ק
שבת נאך שבועות (יו"ט שני ש"ג)
פעיה"ק ירושלים תובב"א

מאמר "ויתייצבו"

א

הקדמת הקושיות

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. נָשָׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם הֵם לְבֵית אֲבֹתָם לְמִשְׁפַּחְתָּם.

(א). ויל"ד בתיבת "את ראש", ולמה לא יספיק במה שיאמר נשא את בני גרשון וכו', וכן להלן (ד, כט) בבני מררי לא נאמרה נשיאות ראש וצ"ב.

(ב). 'שבת נאך שבועות' ידוע מה שכתבו בספרי קודש, שהוא שבת נאך א שבועות, ובפרט כאשר הם מחוברים יחדיו, השבת עם השבועות. והדבר צריך תלמוד, במה שונה חג השבועות משאר ימים טובים, שנצרך ל'שבועות' נוסף, ולא מצינו בספה"ק כן בשאר ימים טובים כי אם בחג הק' הזה בלבד, ומה לא הספיק בעיקרו של יו"ט שנצרכו רבותינו הקדושים נ"ע, לחפש ולתור דרך להוסיף שבועות נוסף אחר עבור החג וזה צ"ב.

(ג). והנה קיימא לן (חגיגה יז). בקרבן חגיגה דשבועות שיש לו תשלומין כל שבעה, וילפינן ליה התם בהקישא מחג המצות עי"ש. [ומה"ט אין אומרים תחננון גם בזה"ז בשבעת ימי תשלומין כידוע]. וביסוד דין תשלומין פליגי אמוראי בחגיגה (דף ט).: "מאי תשלומין, רבי יוחנן אמר תשלומין לראשון. ורבי אושעיא אמר תשלומין זה לזה. מאי בינייהו, אמר רבי זירא חיגר ביום ראשון ונתפשט ביום שני איכא בינייהו, רבי יוחנן אמר תשלומין לראשון, כיון דלא חזי בראשון לא חזי בשני. ורבי אושעיא אמר תשלומין זה לזה, אף על גב דלא חזי בראשון חזי בשני".

וכתבו שם בתוספות: "תשלומין זה לזה - וההיא דלקמן (דף יז). דילפינן תשלומין לחג השבועות מחג המצות כל ז' לא מסתבר למימר תשלומין זה לזה כיון דחול גמור הוא". והיינו שמחלקים התוס' בין תשלומין דשבועות לשאר הרגלים דפסח וסוכות, שבהם החג הוא שבעת ימים ולכן יש מקום לומר שהם תשלומין זה לזה וכל יום בפנ"ע יכול לגרום לחובת החגיגה שהרי נקרא 'מקרא קודש' ויו"ט הוא, משא"כ בחג השבועות דאינו אלא יום אחד, ושבעת ימי התשלומין בימי חול הם, ואין בהם שום גורם המחייב מחמת עצמם בקרבן חגיגה שהרי אינם נקראים 'מקרא קודש', וע"כ שכל התשלומין בשבועות תשלומי דראשון נינהו ולא זל"ז.

ויש לדעת מ"ט באמת נשתנה חג השבועות משאר הרגלים שאינו אלא יום אחד, והלא הוקשו אהדדי וחזינן שאף בו יש תשלומין שבעה כבאינך, וא"כ שומה עלינו להבין מדוע לא קבעה תורה אף בו שבעת ימי חג כשאר רגלים. ומשמע דתשלומי חג השבועות בדוקא בחול בעינן להו וצ"ב.

(ד). ובמתן תורה ירד ה' באש, והיתה קבה"ת מתוך האש (דברים ד יב), אך יחד עם זה היה גם 'עשן' וכמש"נ (שמות יט, יח) "וְהָרַק עֲשָׂן כִּי לֹא מִפְּנֵי אֲשֶׁר יֵרֵד עָלָיו יְהוָה בְּאֵשׁ וַיַּעַל עֲשָׂנוּ כַּעֲשֵׂן הַכֹּהֵן וַיַּחֲרֵד כָּל הָהָר מְאֹד", וצ"ע שכידוע האש מצד עצמה אינה מוציאה עשן, ורק העשן עולה מן העצים הנשרפים, ומכיון שלא נשרף כאן כלום כיצד זה עשן כל ההר כעשן הכבשן - עד שנחרד כל ההר מאד.

ובפרט לפי דברי התוספות בחגיגה (דף טו).: "הוה מעשה אבויה אבי הוה מגדולי ירושלים וביום שבא למהולי [לבנון] קרא לכל גדולי ירושלים והושיבן בבית אחד, ולר"א ולר' יהושע במקום אחר מן דאכלין ושתין שרין מטפחין ומרקדים, אמרי עד דאלין עסקין בדידהו נעסוק בדין ישבו ונתעסקו בדברי תורה ירדה אש מן השמים והקיפה אותן, אמר לון

אבויה אבא גברין מה באתם לשרוף ביתי, אמרו לו ח"ו אלא יושבין היינו וחוזרין דברי תורה מתורה לנביאים ומנביאים לכתובים והיו הדברים שמחים כנתינתן מסיני לא באש נתנו" ע"כ. הרי מבואר להדיא בדבריהם, שאש מן השמים אינו שורף ח"ו, אלא להיפך הוא ענין של שמחה וברכה, וא"כ צ"ב למה נתערב עם אש זו הגבוהה ענין חושך ענין וערפל, דמשמע שהיה בדוקא, כאשר אמר ה' למשה (שמות יט ט) "הַגִּיהַ אֶנְכִי בְּאֵ אֱלֵיךָ בְּעַבְ הָעֲנָן בְּעָבוֹר יִשְׁמַע הָעָם בְּדַבְרֵי עַמְךָ וְגַם בְּךָ יֶאֱמִינוּ לְעוֹלָם".

ה). כבר נת' (ליל התקדש חג ש"ז), גודל רום מעלת בני" בעת מעמד הנשגב של מ"ת, שהיו כבחינת המלאכים וכמש"נ ע"ז, (תהילים פב, ו) "אֲנִי אֶמְרָתִי אֱלֹהִים אֶתֶּם וּבְנֵי עֲלִיּוֹן כֹּלְכֶם", וכדאיתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מו): "וכל אותן הימים עד שלא באו לאותו מעשה היו טובים לפני הקב"ה כמלאכי השרת, ולא משל בהם מלאך המות ולא השליכו צואה כבני אדם, וכיון שעשו מעשה העגל כעס הקב"ה עליהם, ויאמ' לו סבור הייתי שתהיו כמלאכי השרת שני' אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כולכם, עכשו אכן כאדם תמותון וכאחד השרים תפולו". והקדימו נעשה לנשמע שהוא רז של מלה"ש כידוע, והיתה מדריגתם גבוהה כמלאכים ויותר,

ומכיון שכן תמוה מאד מ"ש במסכת שבת (דף פח.), בפסוק (שמות יט יז) "ויתיצבו בתחתית ההר. אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא, מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא, אמר רבא אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשוורוש. דכתיב קימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר". וכבר נעמדו שם בתוס': "כפה עליהן הר כגיגית - ואף על פי שכבר הקדימו נעשה לנשמע, שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצאתה נשמתן". והדבר תמוה שמכיון שקבלו עליהם מסי"נ בנעשה ונשמע, למה יחזרו בהם מחמת האש.

ו). ובמסכת עבודה זרה (דף ב:) מבואר דלעת"ל יבואו אומות העולם "ואומרים לפניו רבוננו של עולם, כלום נתת לנו ולא קיבלנוה, ומי מצי למימר הכי, והכתיב ויאמר ה' מסיני בא זרח משעיר למו, וכתוב אלוה מתימן יבוא וגו', מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן, אמר רבי יוחנן מלמד שהחזירה הקדוש ברוך הוא על כל אומה ולשון ולא קבלוה עד שבא אצל ישראל וקבלוה אלא הכי אמרי כלום קיבלנוה ולא קיימנוה ועל דא תברתהון אמאי לא קבלוה, אלא כך אומרים לפניו רבוננו של עולם כלום כפית עלינו הר כגיגית ולא קבלנוה כמו שעשית לישראל, דכתיב ויתיצבו בתחתית ההר ואמר רב דימי בר חמא מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא הר כגיגית על ישראל ואמר להם אם אתם מקבלין את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם. מיד אומר להם הקדוש ברוך הוא וכו' מצוה קלה יש לי וסוכה שמה לכו ועשו אותה וכו', ואמאי קרי ליה מצוה קלה משום דלית ביה חסרון כיס. מיד כל אחד [ואחד] נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו, והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא. שנאמר ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו".

ויש להבין מכיון שהחזיר הקב"ה אחריהן שיקבלוה, ובמדרשים ישנים אי' ששלח את שבט לוי לפתות את האומות ולשדלם לקבל התורה. וא"כ חזינן שהשתדל בכל מיני טעדיקי שיקבלוה, ולמה לא ניסה אצלם גם בדרך זו של הכפיה. והיאך שלא נפרש מה היתה סיבתו בזה שרצה ליתן להם, - שבודאי אף אם היו מקבלים לא הי' נפקע מ"ת מישראל שהם העם הנבחר, והי' מ"ת לישראל בבחינה גבוהה הרבה יותר. - או דנימא שידע שלא יקבלוה ורצה למנוע הטענות מהם, מכל צד שיהיה צ"ב למה לא בא גם עליהם בכפיה שבודאי גם באופן זה לא היו מקיימים, והיה מונע טענתם מראש, שלא היו יכולים אח"כ לטעון כלום כפית וכו', ולמה השאיר להם מקום טענה כזו ושיצטרך אח"כ להוכיח להם בנסיון מצות הסוכה שאינם שייכים לזה.

ב

'ויתיצבו' בכח הכפייה לזמני הנפילות

ואשר ייראה בעזהשי"ת, הנה בעת שהקדימו ישראל נעשה לנשמע וביטלו עצמם מכל וכל במסי"נ, בודאי שהיתה מדריגתם הגבוהה בסייעתא דשמיא, שהגביה אותם השי"ת כמלאכים כמשנ"ת, ע"י יצי"מ וכו' עד שהעיד עליהם "אני אמרתי אלקים אתם כו".

ברם מלבד האש מן השמים שבנתינתה מסיני, היה גם ענין ה'עשן' החושך ועב הענן, הרומז לזמנים של חושך וערפל וזמני הנפילות. שכל אדם יש לו נפילות, ואפי' במלאכים מצינו נפילות כעוזא ועוזאל שהיו מלאכים שנפלו כידוע, ובאנשים הגדולים ביותר יש זמני ירידה ונפילה לפי דרגתם.

ומתלמידי הבע"ש ידוע, שישנם זמנים דמוחין דגדלות, וישנם זמנים של מוחין דקטנות, וזה שייך אצל כל אחד ואחד קטן וגדול. ועל כך היה העשן וערפל בעת מ"ת שתהיה נתינת גם לזמנים אלו של חשכות ונפילה.

ואמנם לאנשים הגדולים ביותר ישנם זמני נפילות, ואוכיח לכם זאת בראיות ברורות מכמה צדיקים, כי מי לנו גדול מהרה"ק ר' הירש מזידיטשוב זצוקללה"ה, שהעיד על עצמו שבזמן נפילה מחזק עצמו באשר בצעירותו נחבא בעש"ק בחדר הרה"ק הר"ר ברוך ממעזבוז זצוק"ל בשעה שאמר שיר השירים, ואמר שבשה"ש זה מחזק עצמו בכל עת נפילה וירידה.

ומי לנו גדול מהרה"ק מצאנז זצלקלה"ה, שהעיד שמחזק עצמו בעת נפילה, במה שנזכר בעת שהיה תינוק יונק בן שנה ומחצה, והיה יושב בזרועות המינקת, ולפתע נפוצה שמועה בעיירה שהרה"ק הר"ר משה לייב סאסובער זצוק"ל, הגיע לשערי העיירה, ותהום כל העיר לקראתו, ואף המינקת יצאה עימו לקבל פני קדשו, וזכה אז לראות בתואר זיו פני קדשו. ואמר שבכל פעם שהיתה לו ירידה וקטנות המוחין (לפי דרגתו), היה מחזק עצמו ומחיה א"ע, בצורת הרה"ק הנ"ל שראהו בינקותו.

ועכ"פ חזינן שאף לגדולים ביותר היו נפילות וירידות. אך החילוק בזה הוא, שהגדולים ידעו כיצד ובמה לחזק עצמם בעת נפילה ולא נתייאשו ונתדרדרו ח"ו.

ולכן כבר מעת מ"ת, הכינם השי"ת לכך שלא תמיד יהיו בבחינות מלאכים שתפסוק זוהמתן, אלא יגיעו ג"כ זמנים שתשלוט האש הגדולה של אש תאוות היצה"ר, [די ברענען'דיקע תאוות] רח"ל. וזמני 'חושך ענן וערפל', אלו זמנים חשוכים ואפלים, וע"כ שפיר יש לחוש שמא יחזרו בהם מתוך שיראו זמני האש הגדולה הלזו, שהרי בזמנים אלו אינם במדרגת מסי"נ של נעשה ונשמע. - ולפיכך "כפה עליהם ההר כגיגית", שתהיה בידם כח הכפיה לכפות עצמם בזמנים כאלו ג"כ לקיום תו"מ.

וזמנים הללו הם שייכים בכללות ישראל ואף בפרטיות אצל כל יחיד ויחיד, כי יש גלות כללית ויש גלות הפרט, וכמו"כ יש גאולה פרטית וגאולה כללית. זמני עליות וזמני ירידות כמבואר. ועל כך נתייצבו ישראל בתחתית ההר ונתן להם כח הכפיה לד"ת. ואמנם כח זה אינו שייך כי אם בישראל אבל באוה"ע אין כח זה וכמשי"ת.

והנה נאמר כאן בלישנא דקרא "ויתיצבו בתחתית ההר", וכעין זה נאמר בעת קי"ס (שמות יד) "התייצבו וראו את ישועת ה'". ופירש שם זקני הק' זצלקלה"ה בתולדות אדם וזל"ק: "ויאמר משה אל העם אל תיראו התייצבו וראו וגו'. לשון 'התייצבו' צריך ביאור. ונראה לפרש כי הנה כמו שיש בשנות האדם עליה, עמידה, ירידה. כמו"כ יש ג"כ דבר זה במדות ובדיעות בני אדם, כי לפעמים יש לו עליה שמוסיף תבונה כו', וגם ניתוסף אצלו התחזקות. לפעמים ירידה, היינו חשכות השכל גם נופל מדעתו רחמ"ל, ולפעמים עמידה היינו שעומד על מעמדו לא נופל ולא עולה. וזה שאמר להם משה רבינו ע"ה, בעת צר להם ממצרים הרודפים אחריהם, כי עכשיו אין מבקשים מכם דוקא עליה רק אפילו בזה גופא שתחזקו עצמכם שתעמדו על מעמדיכם שלא לנפול אצלכם בהתנפלות - עי"ז לבד תזכו לראות ישועת ה'. וזשה"כ "אל תיראו התייצבו" היינו על כל פנים תעמדו על מעמדיכם לבל יהיה לכם ירידה ואף שלא תוכלו כעת להוסיף בבחינת עליה מפני המצרים הצרים עליכם מ"מ במה שתעמדו על מקומכם בהתחזקות - עי"ז "וראו את ישועת ה'" וכו' עכ"ל"ק עי"ש.

כיוצא בדבר נראה לפרש אף בכאן "ויתיצבו בתחתית ההר", כאשר זה בא על זמנים שפלים ונמוכים שנמצא האדם בתחתית כמבואר, ואז צריך לקיים בנפשו 'ויתיצבו' להתייצב היטב על עומדו, ולא להניח עצמו ליפול חלילה, ולזה נצרך 'התייצבות' כמו שפירש התו"א הנ"ל, שבכח ההתייצבות ניצב הכן על מקומו בחוזק ואינו מניח עצמו ליפול, ולא כאותם שנופלים באמונה וכו' או ביאוש ועצבות כידוע, כי אם לחזק עצמו ולהתחזק אף בעת נפילתו.

וזהו היסוד שצריך לדעת בעת נפילה, שאין מבקשים ממנו לעת כזאת להתעלות בעליה, רק לדעת שהיא נפילה ולהתמודד עימה נכון, דהיינו שלא להתדרדר בנפילתו ח"ו מדחי אל דחי. וכמו"כ לפעמים ישנם דורות שנמצאים בזמן ירידה ונפילה כידוע, שמרוב הצרות והעגמ"נ המקיפים אותנו מכל צד רח"ל, אז מכל הדור ההוא אין דורשים עליה רק התייצבות שלא יחליק הדור ח"ו במדרון התדרדרות.

ובמגילה (טז.) דרשו בפסוק (אסתר ו יג): "כי נפל תפול לפניו. דרש רבי יהודה בר אלעאי, שתי נפילות הללו למה, אמרו לו אומה זו משולה לעפר ומשולה לכוכבים, כשהן יורדין יורדין עד עפר, וכשהן עולין עולין עד לכוכבים". והיינו שבעת הנפילה באם אין מתחזקים כראוי יכולים ליפול מאד, ואז בנפילתם יכולים להיות גרועים יותר מן האומות רח"ל.

וכענין שאמרו בסנהדרין (דף לט:): "רבי יהושע בן לוי רמי, כתיב וכמשפטי הגוים אשר סביבותיכם לא עשיתם, וכתוב וכמשפטי הגוים אשר סביבותיכם עשיתם, כמתוקנין שבהם לא עשיתם כמקולקלין שבהם עשיתם".

ועינינו רואות בימינו אנו, עוצם הירידה הנוראה בישראל – ואיני חפץ ח"ו לקטרג, רק ללמד עד כמה יכולה הירידה להגיע – ואנו רואים כיצד מתקיימת בנו נבואת הנביא ישעיה (מט, יז) "מְהֶרְסֶיךָ וּמְחַרְבֶיךָ מִמֶּנִּי יֵצְאוּ", כאשר אויבים קמים כנגדינו, אשר רואים בחוש כל מגמתם, וכל מי אשר מעט שכל בקדקדו יכיר באופים שהם רוצחים שפלים וצמאי דם להשמיד ולהרוג ח"ו אנשים נשים וטף, והנה בעת כזאת קמים אנשים מישראל וצועקים לצדקתם של אויבינו ונעמדים לצידם שצריך לתת להם כל מבוקשם וכו', ונלחמים ממש כנגד בני אומתם עצמם לטובת האויב, וזו ממש הבחינה הזו של מהרסיך ומחריביך ממך יצאו.

הנה זאת היא להם הירידה הגרועה ביותר, ובדבר זה אפילו כמקולקלין שבהם לא עשיתם, שהרי הדבר ידוע אף במדינות הכי גרועות כסטאלין בשעתו וכיוצא, שאף אם היו ביניהם מחלוקות פנימיות קשות בין הכתות השונות, - מ"מ עכ"ז בעת מלחמה כנגד אויב חיצוני הבא לילחם עם האומה היו מתחברים כולם יחדיו ללא יוצא מן הכלל כנגד האויב והדבר ידוע בכמה מדינות שהיו בתוכם מלחמות עקובות מדם עכ"ז נתחברו יחדיו כנגד אויב משותף. ובכאן אנו רואים בתוך כדי המלחמה כשנלחמים מלחמת קיום יכולים אנשים טועים להתנגד לבני עמם ולהתכחש כלפי עצמם להצדיק האויב.

וכל זה מחמת עוצם הנפילה הוא, שככל שיש אפשרות העליה גבוהה יותר עד ככוכבים כן תגדל יותר עוצמת החבטה. כאדם המטפס למעלה שאם לא יחזיק עצמו חזק ככל שיעלה יותר גבוה כן הנפילה עצומה יותר כידוע. והדבר מוכרח להיות כן, וכמאמר קהלת (ז, יד) "רְאֵה גַם אֵת זֶה לְעַמַּת זֶה עָשָׂה הָאֱלֹקִים". וכמאמר ז"ל (סוכה דף נב:): "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו". ואשר על כן דייקא משום שהיו ישראל בעת מעמד ה"ס במדריגות גבוהות ורמות כ"כ נצרך אז להזהירם על הכפיה לזמנים הקשים שכן כמו שעלו עד לרקיע כן יכולים לירד ח"ו עד לעפר אם לא יחזיקו עצמם ו"יתיצבו" אל נכון שלא ליפול יותר ולכך חבר אז מיד כפה עליהם ההר כגיגית להכינם לזה.

וזו הסיבה באשר עינינו רואות בזמנינו שאין רואים כ"כ בני עליה מתגדלים [שטייגען] באמת, ולפי ערך יגיעתם והשקעתם בתורה ועבודה היתה התעלותם צריכה להיות הרבה יותר, והדבר מתמיה לב כל מתבונן. אך עיקר סיבת הדבר נעוץ בכך שבעתותי הנפילות אין יודעים כיצד ובמה להחזיק עצמם אל נכון, ולא למדו דרכי התמודדות ואפשרות הקיום בזמן נפילה, ובזמני הירידה נופלים לגמרי מכל מדריגותיהם שנתעלו מקודם, ואז צריכים אח"כ שוב לעמול בעבודה מחודשת בכדי להגיע ולחזור לאותה מדריגה שכבר עמלו עליה ורכשוה בעבודתם שטרם הנפילה, וחוזר חלילה, וכך נמצאים מוציאים רוב שנותיהם עולים ויורדים פחות או יותר באותו מצב. ואם היו יודעים נכונה כיצד לקיים דברי התו"א הנ"ל שבעת נפילה אמנם אין צריכים לעלות יותר אבל מאידך "התיצבו" ולא להניח עצמם לפול יותר ויותר, אז היו עליותיהם מתקיימות בידם, ובכל עליה היו מוסיפים נדבך על נדבך בנין של קבע שאינו נופל בכל רוח מצויה.

ולפעמים ישנה עוד בחינה הגרועה יותר, כאשר מתדרדרים ונופלים כ"כ רח"ל פעם אחר פעם, עד שנתרגלו מפעם לפעם להניח עצמם להחליק ולהתדרדר במדרון הנפילה לכל שתשאנו תאוות רח"ל, - ואז גם כששבים ומתעלים שוב אינם מעריכים נכונה את התעלותם, ומזלזלים בעצמם שכן במסתרי נבכי לבבם יודעים שלא תתקיים בידם, ולכן אין בנין עלייתם נבנה באמת ונופלים בעצבות ומרה שחורה, [הנקרא בימינו "דכאון" כידוע].

ג

הדרך להתחזקות בזמן הירידה

ומעתה שומה עלינו לברר ולדעת, כיצד היא הדרך הנכונה להתחזק בעתותי הירידה, וכיצד נוכל לקיים נכון הוראתו הנצחית של מרן התו"א זצלה"ה "התיצבו" לעמוד על מעמדם שלא ליפול בהתנפלות יתירה. ונרא' שהדבר תלוי בב' פנים הא' בעת העליה, והב' דרך ההתמודדות בעת הנפילה,

דנראה שעבודה זו מתחלת כבר בעת העליה. שהרי כל איש מישראל יש לו גם זמני עליה, ולכא"א שולחים מן השמים הרהורי תשובה, וכמאמרו הידוע של מרן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זיעועכ"א על המשנה באבות (פרק ו' מ"ב): "אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ביום באת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבוניה של תורה". ולכ' אם אין שומעים אותה למה יוצאת ואם יוצאת למה אין שומעים אותה, אלא אלו הרהורי תשובה הבאים לאדם בכל יום הם מכח אותה הב' ק שמעוררת את ישראל לתשובה מדי יום ביומו.

ועל כן צריך האדם לראות לשמור לעצמו מאותם הרהורי התשובה וההתעוררות שיתקיימו בידו, ובהיותו בזמני עליה והארה יכין עצמו ויחשוב חשבון נפשו בגורמי נפילותיו, ויציר לעצמו זמן הנפילה איזה דברים שגורמים הנפילה ויקבל ע"ע בזמן העליה להתרחק ולהמנע מזה, ושישמור עצמו לבל יפול יותר.

ולא שבזמני עליותיו ישכח לגמרי מאפשרות הנפילה, כאשר מרגלא בפומיה דכ"ק אמו"ר זצוקללה"ה, מאמר הרמב"ן ז"ל בספרו אמונה וביטחון, על פסוק (שיר השירים ח ד) "אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ", שכאשר יש לו לאדם התעוררות אהבה, צריך לעשות ממנה חפץ וכלי, כדי שתתקיים בידו עי"ש.

וכן בזמנים המקודשים והנעלים כשיש לאדם רשפי קודש ורגשי התעוררות להתקרב אל ה' ועבודתו, יחשוב בדעתו ויכין לעצמו דרכי התגברות והתמודדות ויקבל ע"ע קבלות טובות שיהיו מספיקים בכדי להחזיק אותו בזמנים הנמוכים, ע"י שיקבל ע"ע להוסיף התעסקות בתו"ת ובצדקה וכו', ושאר קבלות טובות כ"א לפי ענינו.

ובפרשא דידן מצינו במסכת סוטה (דף ב.): "רבי אומר, למה נסמכה פרשת נזיר לפרשת סוטה, לומר לך שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין". והקשו המפרשים אדרבה, מי שרואה הקלקול בעיניו וגודל הבזיון וכו' הוא כבר לא יצטרך להזיר עצמו מן היין שכן רואה ויודע עד כמה הוא מאוס, ומי שלא ראה הקלקול הוא צריך חיזוק יותר ולהזיר מן היין.

אך התי' בזה, אדרבה דווקא בעת שרואה גודל הקלקול בעיניו וליבו מלא התעוררות קודש מגודל כיעור הדבר, אז הוא הזמן הנכון לחזק עצמו בקבלות טובות ולהתרחק מכל דבר המקרב לזה, כמו מן היין שמביא לניאוף, ודוקא משום התעוררותו לזה יש לו לזה יותר כוחות הנפש לקבל עליו קבלות טובות ומועילות.

כיוצא בדבר מצינו בפר' בהר, שמיד אחר מצות השמיטה נאמרו מצוות מקח וממכר, והלא בשמיטה מפקיר כל שדותיו ואינו עוסק במקח וממכר. אלא אדרבה דוקא בעת שמפקיר שדותיו ואינו קרוב כ"כ אצל רכוש, אז הוא הזמן הנכון להכין עצמו ולדעת כל דיני התוה"ק והתנהגות הישרה כאשר תמכרו ממכר לעמיתך.

נמצאת בידינו הדרך הנכונה להכין עצמו מראש בזמני גדלות על זמני קטנות (עי' נוע"א פר' אמור). ובזה יתפרש מקרא קודש שפתחנו בו "נשא את ראש בני גרשון", הזכיר הכתוב בדוקא את נשיאות ה'ראש', ללמדנו בינה שבזמן שיש לו לאדם 'נשיאות ראש' ובזמני עליה אז יתן אל ליבו להכין עצמו כראוי וידע נאמנה שיבואו אח"כ זמני "בני גרשון" כמ"ש בספה"ק שרומז למגורשים מן הקדושה כאשר הייצר יתגבר עליו להכשילו ויהיה מלא תאוות רח"ל, ולזה צריך להכין עצמו בזמנים הנעלים להיותו מחוסן ומחוזק כנגד אותו היצה"ר שלא יוכל להפילו לבאר שחת. וכן כאשר עומדים אנו בזמנים המקודשים בהם מתעורר כל איש ישראל להתקרב לעבודתו ית' בלבב שלם, בזמנים אלו יתבונן על עתותי הנפילה כיצד ובמה יוכל לחזק עצמו לעשות לו גדרים וסייגים שיהיו לו למשמרת מן נפילותיו.

ד

עבודת מלחמת התאוה בזמן הירידה

איתא במסכת ברכות (דף כט.): "אל תאמין בעצמך עד יום מותך, שהרי יוחנן כהן גדול שמש בכהונה גדולה שמנים שנה ולבסוף נעשה צדוקי", וכבר תמהו בזה בספרי קודש כיצד קרה לו כזאת אחרי ששימש בכהונה גדולה שמנים שנה, שיעשה צדוקי בסופו, וכתבו בזה קדמונים שבשעה שאכל קדשים הי' מעורב באכילתו תאוות אכילה. ולא היה משבר את תאוותיו ולפיכך נשאר בו תמיד אף בכל אותם הפ' שנה קצת מן הרע והזוהמא והוא שעמד בעוכרו בסופו שנעשה צדוקי.

והיינו משום שהאדם צריך להתמודד ולהלחם עם תאוותיו ולהכניע את יצרו, וזהו מלבד מה שנת' באות הקדום שצריך להכין עצמו בקבלות טובות בעת העליה, זהו בעת העליה, ואח"כ בזמן הירידה והנסיונות צריך לדעת שלא לוותר מיד וליפול ברשת הייצר מיד בתחילה, אלא צריך להלחם ולשבר התאוות ולהתגבר כנגדם, וכדחזינו ביה ביוחנן כה"ג שלא שבר את התאוה נעשה צדוקי בסופו.

וכ"ק אמו"ר זצוקללה"ה מלמדנו בספרו הצח חלקת יהושע, בענין תאוות אכילה שבדורות שלפנינו היו משברים תאוה זו בתעניתים וסיגופים וכיוצא, ואמנם זה אין שייך בדורינו כידוע, ומ"מ אם מחשב בעת אכילתו שצריך הוא לאכילה זו כדי להחיות גופו ונפשו לעבודת הבורא – גם זה טוב.

וזל"ק " וכן הוא בשאר תאוות הגוף, וארציות הבלי עוה"ז, אף אם צריך הוא להם לקיום גופו וכיוצא, לא יתן לעצמו להשתקע בהם שיהיה מונח ח"ו ראשו ורובו בתוך עמקי התאוה, אלא יחשוב שצריך הוא לזה הדבר כפי הענין. ואף באותם ענינים שאמרו עליהם (יבמות סג.) שמצילות אותנו מן החטא, לכהפ"ח יכוין זאת הכוונה שינצל עי"ז מיצה"ר, ולא שיהיה ח"ו שטוף בתאוה זו, וכאשר נפסק בשו"ע (או"ח סימן ר"מ סוף ס"א) שאף זו הכוונה טובה היא עי"ש, ואף דשם משמע שזו הכוונה הפחותה ביותר כבר הובא דברי כ"ק אאמו"ר זי"ע שבדורינו "גם זה טוב".

וכן פירש שם בחלקת יהושע, באשר אמרו ז"ל שמים התתנונים בכו רצונינו לראות את מלכנו, והביא מ"ש הר"ר חיים ויטאל זצ"ל, שיסוד המים ממנו נמשכות תאוות הגוף, ועל כך היתה טענת המים כיצד יבואו קמי מלכא כשמלאים הם בתאוות הגוף. ועל כך היתה תשובת הקב"ה להם, שיביאו מהם ה"מלח", 'מלח' אותיות 'מלחמה', כאשר אינו מניח לתאוה מיד בתחילתה ונופל לפניו אלא נלחם כנגדה, אז יש עי"ז עליה להמים, ונעשה עי"ז אותיות 'חמלה'. וזוכין עי"ז לרחמים וחסדים עי"ש".

וזל"ק "ומכאן תלמד לכל עניני גשמיות ותאוות עוה"ז שצריך ללחום כנגד תאוותיו ולא להניח להם למשול בו, כי באמת בכל דבר יש ניצוץ קדוש כאשר ידוע מהאריז"ל ובעש"ט הק', שאין שום דבר בעולם שאין בו ניצוץ אלקי המחיה ומהוה אותו. ועי" עבודת האדם שנלחם כנגד תאוותו ויצרו עי"ז הוא מעלה הניצוץ שבאותו דבר תאוה ומחזירו לשורשו שזה היה תפקידו לנסות לאדם ולהביאו להתגברות הייצר".

ה

ישוב הקושיות

ממוצא הדברים עולה גודל חובת האדם להתחזק בעת כזו שהנסיונות רבים עד מאד, ולקבל ע"ע לקיים "ויתצבו" בהתיצבות איתנה ולא להניח עצמו לפול ח"ו במכמורות היאוש ומרה השחורה, ועל כך במיוחד היה חלק המ"ת שבכפיה שכפה עליהם ההר כדי להשפיע עלינו כח הכפיה כנגד יצה"ר ולעצור עצמו לבל יפול ח"ו בתאוות.

ובספה"ק קדושת לוי (ליקוטים לחג השבועות) מפרש שם החג הזה "עצרת" ע"ש שצריך האדם לעצור עצמו עי"ש, דהיינו שלא ליפול יותר ויותר כמבואר, אלא יעצור עצמו בכפיה כמבואר.

ובפירושי הרמח"ל לספר קהלת, עה"פ (קהלת ב יד) כתב וז"ל: "ובזה נבוא אל המכוון בכוחה של שבת זו, שבת נאך א שבועות, וענין תשלומין דשבועות בחול דוקא, כי מלבד נתינת התורה במדריגה הגבוהה בחג השבועות, יש עוד בחינה במ"ת של כפיית ההר כגיגית, שהיא כמשנ"ת לזמנים הנמוכים וזמני הירידות והנפילות, ולזה באו תשלומי חג זה בחול דוקא ללמדך שצריך לקבל התורה אף בתוך ימי החול כאשר מתגברים הנסיונות ועי"ז היה המ"ת המיוחד של כפיית ההר".

ועל ענין זה נתנה 'שבת נאך א שבועות', כי שבת קביעא וקיימא וכח השבת לקיים כל הבריאה כידוע, הן ברוחניות והן בגשמיות היא נותנת קיום כמבואר בחלקת יהושע מאמר שלישי ע"ש, ובכח שבת זו לקיים מ"ת דשבועות בידו שיתקיים אף אחר עבור ימי החג ובתוך ימי החולין תתקיים תורתו בידו, ועל כך הוא ענין מ"ת המיוחד בשבת שאחרי שבועות.

ובודאי שבשורש היה גם מ"ת זה בחג השבועות זמן מתן תורתנו בכל בחינותיו, אלא שהוא מתגלה ויוצא אל הפועל אחר החג כשכבר אינו במדריגות הגבוהים כמבואר.

ובזה יש ליישב סוגיא דעבודה זרה, דנראה שאצל הגויים אין שייך כלל ענין הכפיה, ומופקעים הם בשורשם מזה, ולכן לא בא אליהם הקב"ה בכפיה שאינם שייכים לזה כלל, ורק אצל ישראל שבזמני הגדלות סברו וקבלו עליהם נעשה ונשמע במסי"נ ולוקחים מזמני הגדלות כוחות עמידה וכפיה לזמני הקטנות אבל הגויים שאף בזמני גדלות לא אבו לשמוע כלל ולא קבלוהו כ"ש שבזמני קטנות ועי" כפיה לא יקבלוהו כלל ואינם שייכים לזה בשורשם כמבואר.

ויה"ר שנזכה לקיים "ויתצבו" כראוי, שזה מביא אותנו לישועת ה' כדברי התו"א, ישועת הכלל וישועת הפרט, ונזכה להשראת השכינה, ולראות בישועת ה' בהתגלות תורתו של מלך המשיח בביאת גוא"צ בב"א.

לקבלת הגליון מידי שבוע למייל שילחו מייל לכתובת M0732951213@gmail.com